

Maandag 7/09/1914 - ochtendeditie

Men meldt ons uit Breda:

Zaterdagmiddag zijn tussen Herentals (tussen Geel en Antwerpen) en Zammel twee automobielen, waarin zes Belgische officieren, aangevallen door een troep Duitse soldaten, welke in een molen verscholen waren. Twee officieren werden gedood, terwijl de prins de Ligne, die verwant is aan het Belgisch koningshuis, ernstig gekwetst werd. Een auto kon ontkomen. Enige uren tevoren heeft in dezelfde buurt een gevecht plaats gehad tussen Belgische en Duitse soldaten, waarbij de laatsten moesten terugtrekken. De Belgen maakten 24 paarden buit.

Verleden week bevonden zich in de Kempen vele Belgische soldaten. Dezen zijn op de stelling Antwerpen teruggetrokken. Het treinverkeer tussen Turnhout en de Nederlandse grens is als gewoonlijk, terwijl men van Turnhout ook per trein tot Hamont en Achel kan komen. De stoomtram naar Mol en Geel rijdt niet. Het postverkeer in die streken is vrij geregeld.

Nog steeds passeren bij Baarle-Nassau vele vluchtelingen naar Holland. Zaterdag alleen ruim honderd. Velen kwamen uit het dorp Westerlo, tussen Herentals en Diest, dat door de Duitse soldaten verwoest is.

De Belgische legatie in Den Haag bevestigd, dat prins Boudewijn de Ligne, een neef van de Belgische gezantschapsraad prins de Ligne, die in deze oorlog reeds een broer verloor, bij Herentals zwaar gekwetst is.

De tegenwoordige toestand te Luik.

Men schrijft ons:

Ik heb een dag en een nacht te Luik doorgebracht en verkeer nog onder de indruk, die de anders zo geanimeerde stad op mij heeft gemaakt. Op straat bedrukte gezichten, winkels zonder kopers, het personeel staat droefgeestig tegen de toonbanken te leunen, in de trams weinig volk en fluisterende gesprekken, daar de aanwezigheid van Duitse militairen het raadzaam maakt, zijn gevoelens niet overluid te uiten. Men zou zich blootstellen aan een onmiddellijke arrestatie en wie weet of het daarbij zou blijven, want aanplakbiljetten in het Duits gesteld, noemen een reeks van feiten, waarvan de bedrijvers zullen worden “fusiliert”. De Luikenaar is niet gewoon, dergelijke dreigementen op zijn muren te lezen, hij voelde zich “bien gouverné”, stad en provincie bloeiden, zijn haat is onbeschrijflijk tegen de indringers, die hem komen massregeln. Indien met “fusiliëren” bedreigd het tonen van een door woede verwrongen gezicht, geen enkele Luikenaar zou zich op straat kunnen wagen zonder de kogel te krijgen. De Duitse militairen op de trams voelen zich blijkbaar ook niet op hun gemak te midden der vijandige bevolking, die hen totaal negeert. Zij zijn beleefd, prevelen soms een “excusé” of een “s’il vous plait”, iets wat afsteekt bij de openlijke bedoeling van de nieuwe autoriteiten, om met geweld alles te verduitsen. Veel tact tonen zij daarbij niet, de eis, bijvoorbeeld dat alle verzoekschriften in de Duitse taal moeten worden gesteld door een bevolking, waarvan een miniem percentage die taal verstaat, lijkt plagerij.

De Luikenaars weten niets van de Europese toestand. Zij kunnen hun nieuws slechts putten uit de bekendmakingen van de generale staf, die in het Duits gesteld zijn en overigens geen geloof vinden, ze zijn onwankelbaar in hun vertrouwen op de goede afloop van het bloedige avontuur, waarin ze tegen wil en dank, zijn gewikkeld geworden. Nous ne savons rien, nous n’avons pas de journaux, nous sommes séparés du monde. Sensationieuwtjes doen onophoudelijk

de ronde. Danzig en Hamburg door de Engelsen platgeschoten en dergelijke canards, dat de Paus overleden was wist echter een Luiks advocaat verleden dinsdag nog niet. Een Hollandse krant is in deze omstandigheden welkom, de Luikenaar somt de namen onzer kranten op die hij vóór de oorlog nimmer had gehoord en kan hij er één machtig worden, dan weet hij wel een Flamand op te diepen die ze hem in het Frans vertaalt. Vlamingen en Walen verdragen elkander met een vroeger ongekende hartelijkheid.

Alhoewel het vreemdelingenverkeer totaal heeft opgehouden, was het mij bijna niet mogelijk een kamer te vinden. Aan de deur van het hotel waar ik gewoonlijk logeer, snauwde mij een schildwacht toe "Nur für Officieren reserviert". Aan de poort van een ander hotel klonk het: "Etappenkommandantur". Overal militairen. Gelukkig trof ik een kennis, die mij in zijn huis bij de Gare des Guillemins een slaapkamer toezegde. Hij drukte me op het hart toch te zorgen niet later dan 6 uur thuis te zijn.

Bij Grüber heb ik gedineerd. De luxe van tafellaken en servet kent men hier niet meer, alles is gerekwireerd voor het Rode Kruis. De tafel maakt een indruk van armoede, hoofdzakelijk "Schweinefleisch", dat met de Duitsers zijn intrede schijnt gedaan te hebben, de echtheid van het rundvlees is zeer twijfelachtig voor veel Luikenaars, die de Pruisen ervan beschuldigen dat zij "du cheval crevé" doen verkopen. Bij Grüber echter behoeft men zich niet ongerust te maken, verklaarde mijn disgenoot. D'ailleurs il y a assez de choses qui vous coupent l'appétit", voegde hij er bij en hij maakte me attent op een colonne Duitsers, die, voorafgegaan door een trommel en een fluitspeler, over de Place Verte trok onder het zingen van "patriotische Lieder".

Wanneer men de verwoeste bruggen niet ziet, en de Rue de l'Université en de Quai des Pêcheurs vermijden kan, is de indruk van

Luik bij dag nog draaglijk. Maar 's avonds is alles somber en doods, een desolatie onvergetelijk voor wie het Luik van vroeger heeft gekend. Om 7 uur, Duitse tijd, dus om 6 uur, moeten alle cafés gesloten zijn en mag geen burger zich meer op straat vertonen. Tegen kwart voor zes liep alles bij Grüber leeg. Ik nam de zaak minder ernstig op, bleef nog wat zitten en sloeg mijn Hollandse krant nog eens open. Maar jawel, een Duits soldaat trad op mij toe en verzocht mij de krant weg te doen. Nicht gestattet. Ik sputterde tegen, maar de man verzocht mij beleefd zijn bevel op te volgen, het was eenmaal consigne. Verder wees hij mij op het vergevorderde uur en betwijfelde of ik mijn bestemming nog zou bereiken. Ik rende dus weg, maar ik had geen twee minuten gelopen, toen een Beiers landweerman mij aanhield met de opmerking dat het precies 6 uur was en dat ik niet meer mocht "passieren". Ik beduidde de goedige Beier dat ik uit Maastricht kwam, de gestrengheid van de circulatieverbod niet kende en toch onmogelijk op de trottoir kon blijven staan. Hij liet me doorgaan, doch verzekerde dat ik bij de hoek toch weer staande zou worden gehouden. Zo gebeurde het ook. De onmogelijkheid inziende om de Boulevard d'Avroy te bereiken, de "Ring", volgens de schildwachten, belde ik aan het Hotel de l'Europe, waar ik me gelukkig mocht achten in de portiersloge een geïmproviseerd leger te vinden, waarop ik slapeloos de nacht heb doorgebracht. Alle kamers moeten 's nachts verlicht zijn, doch mogen gesloten worden. Naast mij hoorde ik een paar Walen onophoudelijk schelden op de "pandours" die hun stad hadden bezet en geschonden.

Het moge te Luik rustig zijn, men voelt er zich niet veilig. Wanneer enige inwoners, in een opwelling van haat, naar de wapens grijpen, is de ellende niet te overzien. De Duitsers zijn uiterst voorzichtig, 's avonds kamperen vele militairen op straat en op verschillende punten zag ik machinegeweren opstellen.

De volgende morgen heb ik mijn reistas gehaald en ben, na van verschillende zijden met boodschappen voor kennissen te Maastricht belast te zijn, per automobiel naar Limburg vertrokken en ik voelde me verlicht, toen ik de Eijsden de vaderlandse bodem weer onder mij voelde. Ik vernam er met genoegen, dat Nederland nog altijd met zijn naburen in vrede leeft. Bij mijn vertrek uit Luik had ik van enige Luikenaars de jobstijding gekregen, dat Engeland ons de oorlog had verklaard. C'est officiel, vous savez. Op mijn vraag, of die officiële bron de Duitse staf was, hadden zij geen antwoord kunnen geven, evenmin op mijn vraag, wat zijn dan voor officieel beschouwden.

Het is eigenaardig, dat zelfs ontwikkelde Belgen, met wie men sinds jaren bevriend is, aan Nederland de betrekkelijke rust wanneer het zich totnogtoe verheugt en die ook aan tal van Belgen ten goede komt, schijnen te misgunnen en men kan zich van de indruk niet ontdoen, dat, mocht ons vaderland onverhoopt in de oorlog gewikkeld worden, velen onzer zuidelijke naburen dit nieuws met een soort leedvermaak zouden vernemen.

Terneuzen, 6 september. Naar het schijnt, was vrijdag, toen een Duitse legermacht tegen Dendermonde ageerde, ook een tweede afdeling noordwaarts getrokken. De spoorwegverbinding tussen Dendermonde en Lokeren (ten noordwesten van Dendermonde, tussen Gent en Antwerpen) is gestoord. Lokeren is nog niet bezet, doch de Duitsers trekken in die richting. In de omgeving van Willebroek en Puurs hebben gisteren bij de daar plaats gehad hebbende gevechten de Duitsers door het vuur van verdekt opgestelde Belgische troepen grote verliezen geleden.

Volgens mededeling van hier uit België aangekomen reizigers, is een Belgische legermacht uitgetrokken om te trachten de Duitsers uit het Land van Waas terug te drijven.

Antwerpen, 6 september. Bij de aanval van de Duitsers op Dendermonde hebben zij 1000 doden verloren. De Duitse troepen zijn in wanorde teruggetrokken. Hun onderneming is volslagen mislukt, wat te wijten is aan de grote uitwerking van het Belgisch veldgeschut.

Maastricht, 6 september. Nu inderdaad gebleken is, dat de douanebeambten in Belgisch Limburg de schepen op de Zuid-Willemsvaart de doortocht weigeren en ook de boeren uit de Belgische gemeenten met hun landbouwproducten niet over de grenzen willen laten ten einde deze aan de markt te Maastricht af te zetten, vreest men, dat de markt weldra niet genoeg aanvoer zal bevatten en als noodzakelijk gevolg daarvan de uitvoer van landbouwproducten naar de provincie verboden zal worden. De daar vertoevende grote Belgische bevolking zal er de dupe van wezen. Men heeft de Belgische consul, de heer Stadler, hiermee in kennis gesteld. Deze zal zien, hoe de kwestie op te lossen is.

Om 5 uur trok een karavaan van de Tongerse Poort af door de stad. Het waren ongeveer 12 paarden, 38 koeien en kalveren, een rijtuigje met personen en enige mannen. Ze kwamen uit Heure le Romain en brachten hun vee in veiligheid voor de Duitsers.

Maandag 7/09/1914 - avondeditie

Koewacht (Zeeuws Vlaanderen), 7 september. Lokeren, dat hier 4 uur vandaan ligt, is door de Duitsers bezet. De inwoners trekken radeloos de Nederlandse grens over. Onze gemeente is overstroomd met vluchtelingen.

Terneuzen, 7 september. De verbinding per spoor tussen Gent en Lokeren is thans verbroken doordat een deel van de spoorweg

vernield is. Reizigers van Antwerpen en Sint-Niklaas naar hier konden heden slechts langs een omweg aankomen.

Londen, 7 september. De Times verneemt uit goede bron uit Oostende, dat de Duitse keizer zich woensdagavond in het hotel Bellevue te Brussel bevond en generaal von Luettwitz tot gouverneur van België heeft benoemd. (Volgens een vroeger bericht was veldmaarschalk von der Goltz tot gouverneur van België en generaal von Luettwitz enkel tot gouverneur van Brussel benoemd. Redactie). Tezelfdertijd gaf de kroonprins een maaltijd in het koninklijk paleis te Laken.

Bij Dendermonde.

Het gevecht te Dendermonde, waarover ik gisteren nog juist een paar woorden aan mijn brief kon toevoegen, hield ieder de hele dag bezig en 's avonds was er over de uitslag geen zekerheid te krijgen. Sommigen vertelden, dat de Duitsers de overtocht over de Schelde geforceerd hadden en de Belgen op Moerbeke waren teruggetrokken; anderen dat de Duitsers terug waren geslagen. 's Avonds laat doken geruchten op, dat de vijand te Melle, op weinige kilometers van Gent, zou zijn en er te Zottegem een Duits vliegtuig zou zijn neergekomen. Te Gent was het tegen bedtijd (10 uur) een grote spanning, vooral toen de twee Duitse vliegers er gevangen werden binnengebracht. Zeker is, dat de vijand donderdagmiddag weer te Aalst is gekomen.

De Bien Public van gisterenavond bevat daarover deze bijzonderheden: de Duitsers zijn te Aalst aangekomen uit de richting van Moorsel. Zij bezetten de brug Sint Anna, een andere groep trok naar het station en waarschuwde de omwonenden te vertrekken, daar men de seinhuisen zou laten springen. Kort daarna hoorde men geweldige ontploffingen, zware stukken van spoorstaven en wissels

kwamen tot op de Grote Markt neer, gelukkig zonder personen te treffen. Eveneens sneden de vijanden telegraaf- en telefoonverbindingen door. De kassen uit station en postkantoor waren in veiligheid gebracht.

Ze trokken daarop naar Hekelgem bij Asse, op weg naar Dendermonde, en plaatsten daar hun kanonnen. Toen werd rust gehouden, nadat de bewoners gewaarschuwd waren te vertrekken, zo ze hun leven wilden redden.

Reeds de vorige dag waren troepen in de buurt van Dendermonde aangekomen. Deze stad is nog omgeven met oude wallen, waarop de Belgen batterijen veldgeschut hadden opgesteld. Om half vijf 's morgens begon het vuren, dat om 7 uur zeer hevig was en ten minste tot 10 uur duurde. De uitslag is, zoals ik al zegde, nog onbekend; wellicht hebt gij er via Antwerpen bericht over ontvangen. De treinenloop Gent-Antwerpen en Gent-Denderleeuw is sedert gisteren door dit alles weer onderbroken.

De Bien Public bericht verder nog, dat de Belgische genie Mechelen en omstreken geïndeerd heeft, hetgeen de verzakking van een der zware Duitse belegeringsstukken heeft veroorzaakt.

Het hoofdkwartier der Duitsers moet van Brussel naar Halle verplaatst zijn en te Waver moet een groot veldhospitaal zijn ingericht, waar talrijke gewonden uit het zuiden binnenkomen.

Morgen hoop ik u over de bewegingen te Dendermonde iets meer te berichten. Het is te verwachten, dat de vijand de verbinding Oostende-Antwerpen zou trachten af te snijden; dit was een militaire noodzakelijkheid. Wij zullen echter moeten zien hoe de gebeurtenissen zich verder ontwikkelen zullen en ook of de

gevreese bezetting van Gent plaats zal vinden. Het antwoord op al deze vragen kan nu niet lang meer op zich laten wachten.

Uit Brussel of van elders geen belangrijk nieuws, alleen enkele berichten uit Charleroi, welke nu eerst door zijn gekomen en waarop ik nader terugkom.

België in de tweede fase van de oorlog.

Men schrijft ons:

In mijn brief van gisteravond heb ik een omstandigheid vergeten, die voor de waardering der gebeurtenissen in Aarschot mij van groot belang schijnt te zijn. Ik heb verhaald hoe ik in het stadhuis in het vertrek der secretarie de nacht heb doorgebracht op het stro, met een Duitse schildwacht op een lange leuningstoel voor de deur. Toen ik 's morgens wakker werd, zag ik voor het eerst de toestand in het gebouw. Tussen de verspreide paperassen vond ik onder andere een klein stapeltje gedrukte aanplakbiljetten, waarin de burgemeester van Aarschot de bevolking kond gaf, dat zij zich van elke vijandelijkheid jegens de Duitse troepen had te onthouden, daar zij anders het hele dorp aan de verschrikkelijkste wraakneming zou blootstellen. Het was ondertekend door de burgemeester, met vermelding van zijn functie. Ik acht het dus onwaarschijnlijk, dat hij, na zulk een affiche te hebben doen verspreiden onder zijn gemeentenaren, die toch evenals hij onder de indruk moeten hebben verkeerd van de verwoestingen en fusillades in alle dorpen, van de Duitse grens tot aan Aarschot toe, zelf een moordaanslag op de Duitse commandant zou hebben aangemoedigd. Indien werkelijk zijn veertienjarige zoon de commandant-overste verraderlijk vermoord heeft, dan moet het wel gebeurd zijn buiten medeweten van de burgemeester, van wie trouwens niet te verwachten is, dat hij een zodanige opdracht aan een knaap zou hebben gegeven. De toedracht

omtrent de eerste fusillade in Aarschot vernam ik de Leuven van de gemeenteambtenaar X. ...¹, de broer van een ooggetuige. Ik heb later getracht, samen met een Leuvens notabele, deze laatste te spreken te krijgen, maar hij was daartoe niet bereid, geschokt als hij was door de vreselijke gebeurtenis, welke hij had bijgewoond. X. vertelde mij dan, dat zijn broer plotseling met 29 anderen, onder wie de burgemeester, zijn broer, zijn zoon en een priester, was gegrepen en voor een sloot was opgesteld. Voor geen der anderen buiten die zoon bestond ook maar de minste aanwijzing van schuld. Zij waren met verwonderlijke willekeur uit hun huizen gehaald, naar de tranchée gebracht en geblinddoekt, met uitzondering van X. Deze heeft de fusillade moeten aanschouwen, moeten helpen om de lijken te begraven en is daarna weggejaagd in de richting van Leuven, met de opdracht, te vertellen wat hij gezien had. De eerste bedoeling van de Duitse militaire overheid schijnt te zijn geweest, zoveel mogelijk verbreiding te geven aan de strenge maatregelen, die zij tegen de dorpen namen. De ontmoeting, waarvan ik in mijn vorige brief vertelde, bewijst, dat men later vreesde, dat integendeel de vijandschap tegen het Duitse leger bij de bevolking nog zou toenemen. Met zulke strenge straffen bereikt men of intimidatie of een zo geweldige haat, dat berekenende vrees voor straf en de overweging van veiligheid geheel op de achtergrond geraken.

Van verschillende officieren hoor ik ook de volgende opmerking: de Vlamingen, gemoedelijker en minder hartstochtelijk, hebben zich over het algemeen zeer goed in de noodzakelijkheid weten te schikken om zich neer te leggen bij de door de binnenkomst der Duitse troepen geschapen nieuwe toestand. Dit is veel moeilijker geweest voor de Walen. Zo maakten verschillende officieren een groot onderscheid tussen de houding van de Vlaamse dorpspastoor

¹ De naam wordt om begrijpelijke redenen door mij verzwegen.

en zijn Waalse collega. De eerste, zegden zij, was geneigd in de overheerser de mens te zien van dezelfde drijfveren als hij, enkel door andere omstandigheden en onontwikkbaar bevel tot andere rol geroepen. Een Vlaams pastoor stond vaak onmiddellijk zijn eigen slaapvertrek en dat van de bejaarde huishoudster aan de ten dode vermoede troepen af en gaf de officier in wie hij voor die ene dag slechts de medemens wilde zien ten volle zijn hospitalité de coeur. Daarentegen werd dikwijls voor het slaapvertrek van een Waals pastoor 's nachts de schildwacht gezet.

Ik zag alle gezinnen, die in Aarschot terugkeerden gesplitst: de vrouwen teruggehouden en de mannen in de richting der Duitse grens doorgestuurd. 's Morgens vertrok onder andere een groep van 25 de vorige dag argeloos teruggekeerde mannen met een vijftigtal Belgische krijgsgevangenen onder escorte naar Duitsland.

Wat misschien nog het wreedst aandeed was, dat meisjes, in de omstreken van Aarschot woonachtig, in de uitgeplunderde huizen kwamen zien, of er iets van hun gading was overgebleven, ik zag ze onder andere met grote pakken suiker en andere artikelen naar hun woning terugkeren.

Zondag, 29 augustus, 's middags om 3 uur keer ik langs het kanaal naar Leuven terug. De stad is rustig. Voor het beroemde stadhuis, een ivoren relikwieënkastje, als in marmer vergroot, staat kalm de grijze wacht. Er is geen spoor van onrust. Fluisterend gaan door de bevolking verhalen rond omtrent een buitengewoon ruwe behandeling van notabele gijzelaars. Eveneens heerst een buitengewoon geprikkelde stemming bij sommigen over het ook door de militaire overheid geconstateerde beledigen van vrouwen. Ik maak hierbij de opmerking dat mij uit verschillende gesprekken ter plaatse in de dorpen en met de dorpsnotabelen in Leuven gevoerd, de waarschijnlijkheid gebleken is, dat vaak een inderdaad door een

burger doodgeschoten Duits militair daarmee de straf onderging voor de verregaande belediging van een jonge vrouw. Voor de Duitse militaire overheid begon dan de kwestie met het schot. Daar voor onderzoek geen tijd kon worden gevonden, werd meestal het hele dorp voor deze gewelddaad gestraft. Mais il faut commencer par le commencement. En het is volkomen begrijpelijk, dat de vader, al is hij nog zo voorzichtig gestemd, de mishandeling zijner dochter door de wegens de abnormale omstandigheden, de vermoeienissen en het machtsgevoel seksueel sterk overprikkelde soldaat, bloedig wreekt. Zo wordt de verbranding van Linden en van andere dorpen met grote waarschijnlijkheid verklaard. Het gerucht loopt, dat de zoon van de burgemeester van Aarschot een en al de grove vriendelijkheid jegens zijn zuster heeft gewroken, maar voor deze laatste getuigenis heb ik geen geloofwaardige zegsman gevonden.

In Leuven hebben twee dergelijke geconstateerde gevallen plaats gevonden; twee soldaten waren voor de krijgsraad gebracht en gefusilleerd. Die feiten hadden in de buitenwijken plaats gevonden. Het scheen me echter toe, dat de stadsbewoner grotere voorzichtigheid en verantwoordelijkheidsgevoel toonde, dan de Waalse landman. Op een bank voor een der huizen zag ik 's avonds Duitse soldaten gemoedelijk keuvelen met de meisjes in het bijzijn van de eveneens gerustgestelde ouders. Op het marktplein zie ik een soldaat, die een meisje onder de kin streelt. Kort daarna wordt ze naar binnen geroepen en komt niet meer terug. Ik ga in het café Sody zitten in de Brusselse straat. Met twee dochters bedient de waard de gasten. Ik bewonder de uiterst correcte wijze waarop zij zich van hun taak jegens de talrijke Duitse clientèle kwijten. Er komen twee Duitse soldaten uit een reserve-regiment (de linie-regimenten worden allen naar het front gezonden) binnen; ze vragen bier en beginnen onmiddellijk een gesprek: Wir Deutsche sind gutmütige Menschen,

enzovoort enzovoort. De Sody's bedienen vlug en correct, glimlachen even, maar antwoorden niet en trekken zich terstond terug.

Vooral de reservist begint elk gesprek op deze wijze. Hij verontschuldigt zich en schijnt zich te schamen. Hij weet, wat in de dorpen verloren is gegaan. Hij is huisvader en voelt, wat de algehele vernieling van huis en gezin betekenen moet. De jonge Duitse soldaat spreekt er altijd heel anders over. Hij wijst voldaan op de verwoestingen en roept ons toe: "Ja, zo moeten ze maar doen; laat de kerels maar eens iets beginnen tegen het Duitse leger!".

De stad is van berichten verstoken; de Duitse soldaten brengen zelf de wildste geruchten in omloop. Sommigen vertellen onder andere aan mij dat ze door Maastricht heen ons land zijn binnengekomen. Ze hebben Nederlandse centen in hun zak en vertonen pakjes sigaretten van een te Maastricht gevestigde firma. Dit heeft voor mij het alleronaangenaamste gevolg, dat ik in twee hotels in de Brusselse straat, namelijk in de "De Vlaamse Leeuw" en een ander, na een kamer te hebben gekregen, zodra ik mij in het notaboek als Nederlands onderdaan heb ingeschreven, mij onder een voorwendsel het logies weer ontnomen zie.

Sody ontfermt zich over mij, maar in de Vlaming, pastoor v. U., vind ik weldra mijn gastheer voor de daaropvolgende nacht. Hij is de aumonier des prisons en door monseigneur Mercier verzocht in deze moeilijke omstandigheden die taak te blijven vervullen. Hij is het type van de gastvrije Vlaamse priester, wiens denkbeelden in de atmosfeer van Leuven verruimd zijn. Alle verschilpunten met mij, die een "bougre de protestant" ben, zijn nu vergeten en men betreurt het, dat het contact met deze aardige Vlaamse geestelijke persoonlijkheid niet nog nauwer zijn kan.

's Avonds komen eensklaps twee seminaristen binnen, waaronder een neef van de kardinaal Mercier. Ze zijn verschrikt door de vijandelijke toon, die de Duitse soldaten tegen hen aanslaan. Ze worden op straat beledigend nageroepen, en de voorbijgaande soldaten zingen hun luidkeels liedjes in het gezicht. Dit wordt bevestigd door pastoor v. U, die zelf zeer grote moeite heeft ondervonden om te ontgaan aan het verbod, zich na 8 uur 's avonds op straat te mogen bevinden. Twee dagen lang heeft de overheid hem de nachtpermissie onthouden, terwijl hij toch voor het Rode Kruis werkzaam was bij Duitse gewonden en een paar maal 's nachts geroepen was bij twee katholieke soldaten, die om geestelijke bijstand hadden gevraagd.

Eerst laat in de nacht geleidt de aardige gastvrije man mij naar mijn slaapvertrek.

De Duitse militaire overheid heeft in het bezette gedeelte van België een burgerbestuur ingevoerd, dat in de volgende afdelingen gesplitst is: algemeen bestuur; financiën; godsdienst en onderwijs; handel en industrie; binnenlands bestuur; justitie; landbouw en domeinen; openbare werken. Een staf van Duitse ambtenaren is aangewezen om aan het Duitse legerbestuur in België toepassing te geven.